

OUDERBETROKKENHEID BIJ NIEUWKOMERS: HOE LERAREN EN OUDERS EL- KAAR KUNNEN BEREIKEN

Ouderbetrokkenheid heeft een positief effect op de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. Leraren van nieuwkomers geven aan het moeilijk te vinden ouders te bereiken. Wel is duidelijk dat een responsieve houding naar de thuistaal en de culturele achtergronden nodig is. Ook leiden een persoonlijke benadering, eigen inbreng, ondersteuning bij praktische zaken, duidelijke uitnodigingen en de inzet van bruggenbouwers tot een beter contact.

Hoe kunnen leraren en ouders elkaar bereiken?

Uit onderzoek blijkt dat leraren soms lage verwachtingen hebben van de mogelijkheden van nieuwkomersouders om hun kinderen adequate hulp te bieden bij hun schoolloopbaan. Zij ervaren een geringe ouderbetrokkenheid. Als verklaring noemen ze de beperkte beheersing van de taal, onvoldoende kennis van het Nederlandse schoolstelsel, een lage sociaal-economische status of persoonlijke problemen. Ouders van nieuwkomers zijn echter wel degelijk betrokken bij de schoolloopbaan van hun kinderen, maar ervaren de taal als barrière, vinden de uitnodigingen van school soms onduidelijk, voelen zich geregeld buitengesloten en ervaren verschillen in opvattingen van rollen en taken.

Waarom is het zo moeilijk voor leraren en ouders van nieuwkomers om elkaar te bereiken? En zijn er goede voorbeelden waarvan we kunnen leren? Waaraan hebben de ouders van nieuwkomers behoefte en hoe kunnen leraren hen daarin tegemoetkomen?

Ouderbetrokkenheid

De term ouderbetrokkenheid betreft de samenwerking tussen ouders en leraren. Het streven is een

gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van het kind. Gelijkwaardigheid speelt daarbij een belangrijke rol. Bakker et al. (2013) onderscheiden drie vormen van ouderbetrokkenheid:

1. **Thuisbetrokkenheid** (bijvoorbeeld voorlezen en het ondersteunen bij het huiswerk)
2. **Betrokkenheid op school** (bijvoorbeeld helpen in de klas en participeren in werkgroepen)
3. **Contact met de school** (bijvoorbeeld oudergesprekken en het bezoeken van informatie-avonden).

Thuisbetrokkenheid heeft een groter effect op de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen dan de betrokkenheid van de ouders bij de school. Vooral het cultureel kapitaal van het gezin, dat blijkt uit samen lezen, het ondernemen van educatieve activiteiten en interesse tonen voor het schoolwerk, is van grote invloed op de leeruitkomsten. Echter, leraren lijken onder ouderbetrokkenheid voornamelijk die vormen te verstaan waarbij sprake is van contact tussen leraren en ouders. Ondanks dat deze contacten minder invloed hebben op de ontwikkeling

van kinderen is het wel van belang hierop te blijven inzetten. Zij zijn immers een voorwaarde om ouders te ondersteunen in de betrokkenheid bij het leren thuis.

Het perspectief van de leraar

In de literatuur worden verschillende verklaringen gegeven voor de problemen die leraren ervaren bij het samenwerken met nieuwkomersouders:

- Ouders van nieuwkomerskinderen zijn veelal niet gewend te participeren binnen school. Zij zien de leraar als professional, weten niet wat zij daaraan toe te voegen hebben en gaan ervan uit dat de school contact met hen opneemt als het niet goed gaat met hun kind.
- Ouders en leraren spreken elkaars taal niet. De schoolinformatie is vaak alleen in de schooltaal verkrijgbaar, tolken zijn niet altijd voorhanden en ouders zijn onbekend met het Nederlandse onderwijssysteem.
- Leraren van nieuwkomerskinderen hebben vaak negatieve percepties van de competenties van ouders, zijn niet altijd duidelijk in hun verwachtingen, hebben geen tijd of kennen niet de juiste strategieën om de ouders te betrekken.

Veel leraren voelen zich in hun contacten met ouders met een andere cultureel-etnische achtergrond vaak minder comfortabel dan met ouders van hun eigen

achtergrond. Toch is er een situatie van gelijkwaardig partnerschap nodig om de positieve effecten van ouderbetrokkenheid te bereiken. Er valt nog veel te winnen door te reflecteren op de responsiviteit richting de thuistaal en de thuiscultuur van de ouders, maar ook in het meedenken over de wijze waarop ouders hun betrokkenheid willen vormgeven. Daarnaast maken digitale communicatiekanalen het eenvoudiger elkaar te bereiken en kunnen huisbezoeken leraren in staat stellen de leerlingen en hun families beter te begrijpen.

Het perspectief van de ouder

Uit onderzoek blijken ouders veelal andere behoeften te hebben dan leraren. De ouders waarderen het onderwijs aan hun kinderen zeer, maar ervaren soms te veel persoonlijke, sociale, taalkundige, culturele of mobiliteitsproblemen om hulp te bieden bij de schoolloopbaan van hun kinderen of beschikbaar te zijn voor de school. Ze hebben behoefte aan ondersteuning op dat gebied. Zo willen zij graag taallessen krijgen, concrete huiswerkadviezen, ondersteuning bij praktische zaken en contactpersonen waarop zij kunnen terugvallen. Daarnaast is erkenning van hun ambities en cultureel kapitaal van belang. De

Vooral het cultureel kapitaal van het gezin, dat blijkt uit samen lezen, het ondernemen van educatieve activiteiten en interesse tonen voor het schoolwerk, is van grote invloed op de leeruitkomsten.

praktijk leert dat als aan deze behoeften tegemoet wordt gekomen, ouders meer mogelijkheden zien hun kinderen te helpen en graag een bijdrage leveren aan activiteiten op school.

Praktijkvoorbeelden

Wat werkt om ouders van nieuwkomers te ondersteunen in het streven naar gelijkwaardig partnerschap? Op twee Schiedamse scholen met leerlingen uit Bulgarije, Polen, Somalië en Syrië, blijkt dat de ouderactiviteiten moeten plaatsvinden op een makkelijk bereikbare locatie. Rekening houden met meertaligheid, het geven van concrete handvatten voor activiteiten thuis en het inzetten van brugfiguren komt het samenwerken aan de ontwikkeling van de leerlingen ten goede (Hermans, 2021). Afstemmen op meertaligheid kan door te zoeken naar een gemeenschappelijke taal (bijvoorbeeld het Engels) of door gebruik te maken van vertaalapps. Ook kunnen meertalige brugfiguren of tolken behulpzaam zijn of er kan gebruik worden gemaakt van de tolken-telefoon. Een goed voorbeeld van concrete activiteiten voor thuis zijn de werkbladen voor Sociaal-Emotioneel Leren Thuis. Deze zijn ontwikkeld ten tijde van de periode van het thuisonderwijs en beschikbaar in meerdere thuistalen (LOWAN, 2020). Het rapport over de Schiedamse scholen raadt startgesprekken aan, waarin het belang van het contact tussen leraren en ouders wordt benadrukt. Evenals het organiseren van bijeenkomsten voor ouders per taalgroep, waarin tolken de belangrijkste informatie over school delen en waar ouders elkaar kunnen stimuleren om de samenwerking tussen leraren en ouders te versterken. De wens tot samenwerken is soms nieuw voor ouders, want velen zijn gewend dat zij alleen uitgenodigd worden op school als het niet goed gaat met hun kind. Als je ouders wilt uitleggen waarom het zo belangrijk is een goed contact met elkaar op te bouwen, kun je gebruikmaken van de meertalige flyers bij het boek *'Met plezier naar school'* (Pameijer, 2021). Op scholen in Gent werken ze al 20 jaar met brugfiguren. Zij worden omschreven als regisseurs van de sociale cohesie. Brugfiguren behoren vaak tot dezelfde gemeenschappen als de ouders, zijn meertalig en blijken in de dagelijkse praktijk veelzijdige en onmisbare schakels tussen de school- en de thuiscontext. Zij leren leraren de achtergronden en behoeften van ouders te begrijpen en maken ouders bekend met het schoolsysteem. Op grond van hun ervaringen breken zij een lans voor een brugfiguur op elke school. Via hun website kun je van hun goede ervaringen leren. ■

Meer weten?

- www.lowan.nl/po/lesmateriaal/sel-werkbladen/
- www.uitgeverijpica.nl/titels/verwacht/met-plezier-naar-school-pica.
- www.stad.gent/nl/onderwijscentrum-gent/brugfiguren/brugfiguren-tools-en-inspiratie
- Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M., & Oolbekkink- Marchand, H. (2013). *Leraren en ouderbetrokkenheid. Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen.* Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.
- Hermans, A. (2016). *Ouderbetrokkenheid van nieuwkomers op twee Schiedamse basisscholen.* Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Goedhart, R. (2020). *Ouderbetrokkenheid bij nieuw-komers vanuit twee perspectieven: hoe leraren en ouders elkaar kunnen bereiken.* Op: PLPO.NL. Utrecht: WOSO.

Ria Goedhart is onderzoeker en docent bij de Hogeschool Utrecht. Zij doet promotieonderzoek naar *Educatief Partnerschap in het onderwijs aan nieuwkomers en geeft les in de post-hbo-opleiding Begeleiden van Nieuwkomers op school.* In 2018 publiceerde zij het boek *'Samenleren op een superdiverse school'*.

Samenvatting

Veel leraren vinden het moeilijk om ouders van nieuwkomers te bereiken, omdat zij letterlijk en figuurlijk elkaars taal niet spreken. Bij het werken aan ouderbetrokkenheid is een responsieve houding met betrekking tot de thuistaal en de culturele achtergronden een belangrijke eerste stap. Ervaren leraren hebben geleerd hier vorm aan te geven door persoonlijk contact, aandacht voor meertaligheid en huisbezoeken. Verder blijkt dat het inzetten van brugfiguren die leraren en ouders van nieuwkomers ondersteunen in het bereiken van elkaar effectief is bij het streven naar ouderbetrokkenheid.